

КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СИНЕРГІЇ РОЛЕЙ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено обґрунтування та перспективи дослідження синергії професійних ролей сучасного викладача в умовах інформаційно-освітнього середовища. Визначено, що синергія ролей викладача забезпечуватиме не лише ефективність та результативність навчальних досягнень студентів, але й їй, насамперед, сприятиме забезпеченню якості вищої освіти у вітчизняному освітньому просторі. Пріоритетними завданнями дослідження синергії ролей викладача закладу вищої технічної освіти визначено: вивчити і проаналізувати досвід організації і діяльності служб психолого-методичної допомоги викладача у закладах вищої освіти; сформуувати нормативну діагностичну базу для виявлення психологічних особливостей викладача, визначення спектру їхніх ролей і тенденцій професійного становлення під час професійної діяльності; провести пілотажні дослідження з метою визначення актуальної психолого-педагогічної проблематики в умовах технічного закладів вищої освіти тощо.

Авторами запропоновано таку етапність реалізації завдань дослідження: створення банку методик для визначення соціально-психологічних особливостей та індивідуальних потреб викладача; проведення діагностики актуальних психолого-педагогічних проблем викладача, його ролей у процесі професійної діяльності; розробка та апробація системи засобів педагогічного (дидактико-методичного) та психологічного впливу на викладача, що передбачатиме методичне та психологічне просвітництво, психологічне консультування і методичну корекцію виявлених негативних тенденцій у професійній діяльності викладачів. Перспективними напрямками здійснення дослідження визначено діагностику та вироблення критеріїв та показників синергії професійних ролей викладача закладу вищої технічної освіти в умовах інформаційно-освітнього простору.

Результати дослідження вбачаються у аналітичному огляді процесу професійної діяльності викладача в контексті інтегративного поєднання і взаємоузгодження системного; застосування діяльнісного й особистісного підходів щодо поглиблення наукових знань щодо психологічних факторів професійної діяльності; розширенні та вдосконаленні методичного інструментарію досліджень у галузі психології вищої школи; розроблення систем корекційних впливів, спрямованих на оптимізацію психологічного фактору професійної діяльності у вищій технічній школі тощо.

Ключові слова: синергія; інформаційно-освітнє середовище; професійна підготовка; професійна діяльність.

Постановка проблеми та її актуальність. Демократичний розвиток української держави, базованого на гуманістичних преференціях у суспільстві; докорінні зміни в соціально-економічному просторі; реформування та модернізація всіх галузей в Україні відбуваються в умовах інтенсивної інтеграції у міжнародний та європейський освітній простір, переоцінки духовних цінностей і пріоритетів соціуму; зміни світоглядних орієнтацій, формування визначеної громадянської позиції, самоідентифікації і національної свідомості. Зазначені тенденції, які характеризуються також радикальними масштабними перетвореннями в системі освіти загалом, і особливо, в системі професійної освіти формують нові вимоги до визначення пріоритетних завдань та вектору розвитку вітчизняної професійної освіти. Так, нові завдання вітчизняної вищої професійної педагогічної освіти повинні бути спрямовані на поетапну реалізацію загальноосвітньої концепції «освіти впродовж життя», яка забезпечуватиме формування та розвиток позитивістськи спрямованого «суспільства знань» та «суспільства для сталого розвитку», кожний представник якого має активу життєву позицію та широке коло інтересів, є носієм демократичних і гуманістичних життєвих цінностей; цілісною особистістю, здатною до творчої професійної самоактуалізації і самореалізації, до відкритої взаємодії з усіма членами соціального оточення, до постійного особистісного зростання через самоосвіту впродовж усього життя. Так, про важливість та значення формування такої особистості, її професійного самовдосконалення і розвиток йдеться, як у міжнародних нормативно-правових документах: документах ЮНЕСКО з освітньої політики в сфері вищої освіти (*Всесвітня декларація про вищу освіту для XXI століття*: підходи і практичні заходи, 1998 р.), рекомендаціях та міжнародних конференціях ЮНЕСКО, що присвячені визначенню та визнанню розвитку і вдосконаленню вищої освіти (*Рекомендації МОТ/ЮНЕСКО про статус викладацьких кадрів закладів вищої освіти (Париж, 11.11.1977 р.)*, *Декларація про вищу освіту для XXI століття (Париж, 5-9.10.1998 р.)*, *Лісабонську конвенцію (1997 р.)*,

про визнання кваліфікацій для системи вищої освіти європейського регіону та Сорбонську декларацію (1998 р.) про узгодження структури системи вищої освіти, Болонська декларація 1999 року); так і вітчизняних: «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» (2002 р.), законах України «Про освіту» (2016 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.) тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та документів міжнародного та вітчизняного рівнів дає підстави стверджувати, що, найперше, на що повинна бути спрямована увага та діяльність громадських активістів, діячів культури, політиків-реформаторів у процесі становлення та розвитку системи вищої освіти – професійна компетентність науково-педагогічних кадрів закладів освіти різних рівнів акредитації, оскільки викладачі є агентами забезпечення якості вищої освіти у вітчизняному, європейському та світовому просторі вищої освіти і вищої технічної освіти зокрема. Науково-педагогічні працівники – це велика соціальна група осіб з відповідною кваліфікацією, які, або вже мають досвід професійної діяльності в умовах закладу вищої освіти, або лише розпочинають свою професійну діяльність, яка характеризується рядом специфічних особливостей, що зумовлені:

- соціальною значущістю професійної діяльності (при цьому практика свідчить, що значна частина викладачів обирає професію за зовнішніми мотивами, що не пов'язані зі змістом і особливостями майбутньої професійної діяльності);

- різкою зміною звичного способу життя, що зумовлює необхідність засвоєння нової системи динамічних стереотипів, форм поведінки, видів відповідальності (при цьому значна частина викладачів вибудовує неоптимальні стратегії поведінки, які не тільки не сприяють, а навпаки, заважають ефективній професійній діяльності);

- наявністю суперечностей між базовими потребами, що зумовлені одночасно кількома важливими сферами життєдіяльності викладачів: віковими особливостями, соціалізацією, особистісним і професійним розвитком (при цьому чимала частка викладачів не завжди повністю усвідомлює свою роль і функції, вплив їхньої сьогоденної поведінки і способів вирішення поточних подій з ефективністю здійснення професійної діяльності та виконанням професійних обов'язків, вирішує міжособистісні конфлікти і суперечності між окремими сферами свого життя неоптимальним, а подекуди деструктивним чином);

- зміною соціального оточення, необхідністю не лише засвоювати нові норми і правила соціального життя, а й брати безпосередню активну участь у їх конструюванні на рівні відносин з колегами, з представниками структурних підрозділів, діяльності закладу вищої освіти. Досвід свідчить, що не завжди процеси соціалізації викладачів у професійну діяльність та оточення відбуваються достатньо ефективно;

- стресовим характером професійної діяльності (перенавантаження, здійснення досліджень, написання наукової роботи за результатами досліджень, складність накопичення рейтингових балів викладачів в умовах рейтингової системи оплати праці), що призводить до психосоматичних розладів;

- відсутністю достатнього життєвого та професійного досвіду для попередження або успішного подолання багатьох проблем, пов'язаних із професійною діяльністю.

Зазначене підкреслює необхідність особливої уваги не лише до професійної діяльності викладачів, їхнього самовдосконалення та розвитку, але й до особливостей виконання різних ролей викладача в умовах відкритого інформаційно-освітнього середовища. В цьому контексті йдеться про здатність викладача виконувати різні професійні ролі в процесі професійної діяльності, серед яких: модератор освітнього процесу, фасилітатор у групі студентів, дослідник, методист, аналітик, ІКТ-фахівець, тьютор, менеджер, психолог тощо.

Окреслене визначає основну мета даної статті, яка полягає у розробці концепції здійснення дослідження синергії професійних ролей викладача в умовах інформаційно-освітнього середовища вищого закладу освіти.

Викладення основного матеріалу дослідження. У цілому проблеми та наукові засади модернізації вищої освіти й удосконалення професійної підготовки викладача закладені у працях В. Андрущенко, А. Алексюка, В. Бондаря, О. Мороза, М. Ярмаченка, Б. Гершунського, В. Сластьоніна, Г. Щедровицького та ін. На думку провідних українських учених (В. Андрущенко, В. Журавський, М. Згуровський, І. Зязюн, В. Кремень, Л. Кондратова, Н. Ничкало, І. Руснак, О. Цокур та ін.) відкритими сьогодні залишаються важливі концептуальні та організаційно-педагогічні питання, зокрема, підготовка науково-педагогічних і науково-дослідницьких кадрів через магістратуру. Вчені підкреслюють, що підготовка нового покоління висококваліфікованих педагогічних кадрів з урахуванням вимог європейського освітньо-наукового простору, ринку освітніх послуг у світовому контексті є вимогою сучасного суспільства, зорієнтованого на європейські стандарти (Основні напрями реформування

вітчизняної педагогічної освіти, 2008).

На актуальності зміни соціальних ролей викладача ЗВО та необхідності постійної самопідготовки, самовдосконалення викладачів ЗВО наголошують Н. Лосєва, О. Мамічева, Л. Савенкова, В. Тищенко та ін. ЗВО розглядається вченими як освітній осередок, що має постійно розвиватися, вдосконалюватися у зв'язку із вимогами сучасного життя (Т. Борова, Б. Гершунський, О. Навроцький та ін.). Викладач виступає головним суб'єктом педагогічного впливу у ЗВО, основною фігурою, якій належить стратегічна роль у розвитку особистості майбутнього фахівця. Причому, як зазначає О. Мамічева, структура діяльності викладача вищої школи включає ряд взаємозумовлених компонентів, зокрема: діагностичну, дослідницько-творчу, організаційну, методичну, аналітико-оцінну та іншу діяльність (Мамічева О. В., 2009, с. 8).

Професійне самовдосконалення педагога визначається Л. Сущенко як внутрішній процес якісних самозмін, який відбувається за рахунок усвідомлення особистістю необхідності самовдосконалення, грамотного самоаналізу, власних роздумів і педагогічної рефлексії; мотивованого, цілеспрямованого й добре організованого саморуху до найкращого в собі (Сущенко Л. О., 2009, с. 6]. Вчена Т. Шестакова визначає такі ознаки професійного самовдосконалення, що відрізняють його від інших форм самоактивності педагога: аутоспрямованість (об'єкт і суб'єкт процесу вдосконалення збігаються); самостійність (завжди передбачає власну активність педагога); самодетермінованість (ініціатива завжди походить від самого педагога); усвідомленість (це процес не стихійний, а усвідомлений і вольовий); позитивна модальність (забезпечує досягнення позитивного результату, прогресу); творчий характер (передбачає пошук непередбачених засобів і шляхів); інтегративність (поєднує, "цементує", спрямовує всі форми активності педагога) (Шестакова Т.В., 2006, с. 10).

Дослідження Е. Лузік, що присвячені проблемам систематичних синергетичних діагностик засвідчують, що проблема синергії ролей викладача у міжнародному контексті виступає однією з найактуальніших. Дослідження вченої вказують на значенні та особливостях синергії діяльності викладача у викладанні технічних спеціальностей в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти; підкреслено, що забезпечення готовності викладачів до синергії ролей у процесі професійної діяльності забезпечуватиме не лише якість організації ним освітнього процесу, але й в сукупності з іншими колегами – якість реалізації освітньої програми зокрема (Luzik E. V., & Ladogubets, N.V., 2017).

У наукових доробках О. Ковтун розкрито особливості рефлексії педагогів у процесі післядипломної освіти, встановлено, що, незважаючи на наявність у педагогів професійної практики та досвіду, проблемними аспектами для них залишаються питання об'єктивної самооцінки; потребують постійного методичного консультування та психолого-педагогічного супроводу. Оскільки спектр проблем повсякденної професійної діяльності змінюється динамічно, з огляду на це педагоги потребують сформованості навичок критичного мислення, умінь гнучко реагувати на зміни та оперативно вирішувати професійні ситуації. Дослідниця вказує на необхідність здійснення досліджень проблеми рефлексії педагога в контексті виконання ним різних професійних ролей, оскільки за кожною з них слідує різний вид рефлексії і різні способи її вияву та аналізу (Ковтун О., 2018).

У наукових працях С. Ягодзінського проаналізовано особливості створення та формування ефективного інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти з урахуванням філософського підходу; уточнено, що особливостями сучасного інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти виступають відкритість, доступність, інформативність, що забезпечує рівний та відкритий доступ усіх учасників освітнього процесу. Дослідником виокремлено особливості впливу інформаційного середовища на особистість в умовах інтеркультурної комунікації (Yahodzinskyi S., & Drotianko L., 2017). З дослідження С. Ягодзінського можемо констатувати, що інформаційний простір викладача закладу вищої технічної освіти піддається постійним динамічним видозмінам, а тому викладач, як об'єкт впливу цього простору, має також постійно змінювати не лише траєкторію свого професійного розвитку і вдосконалення, але й бути готовим до таких змін та гнучко реагувати на них. На означеному аспекті акцентує свою увагу А.Кокарева, В. Гнатюк, С. Смірнов та інші. У своєму дослідженні колектив авторів також зазначає на важливості як зовнішніх (інформаційні та комунікаційні засоби), так і внутрішніх чинниках забезпечення якості професійної діяльності сучасного викладача закладу вищої освіти, пропонують метод критичного аналізу для об'єктивного оцінювання інфраструктури інформаційної інфраструктури закладів вищої освіти (Kokarieva A., & Gnatyuk, V., Smirnov, S., Aleksande, M., Kharlai, L., Bauyrzhan, M., 2019).

У наукових дослідженнях Н. Мельник представлено аналіз особливостей професійної підготовки педагогічних кадрів у країнах Західної Європи, схарактеризовано систему післядипломної освіти та здобуття наукових ступенів у європейських країнах, визначено особливості відкритого інформаційно-освітнього простору закладів вищої освіти у західноєвропейських країнах; визначено, що ця особливість

полягає в гнучкій динамічності освітнього процесу та професійній мобільності на інституційному рівні (між різними спеціальностями – Великобританія), на державному (академічна та професійна мобільність у межах різних регіонів країни – Франція та Німеччина) та на міжнародному – академічна та професійна мобільність студентів і викладачів закладів освіти в межах Європи, США та інших прогресивних країн світу (Мельник Н. І., 2017).

Дослідницею О. Власовою визначено, що основними чинниками забезпечення якості вищої освіти та професійної діяльності викладача в умовах соціальних трансформацій та суспільно-політичних і економічних змін є психологічна готовність до ефективної реалізації професійних функцій. В процесі здійснення міждисциплінарного дослідження авторкою розроблено модель розвитку цілісної особистості в контексті соціальних змін, запропоновано методику діагностики та комплекс методичних прийомів і методів супроводу розвитку особистості (Данилюк І. В., Власова, О. І., Ващенко, І. В. & others, 2016).

Як свідчить аналітичний огляд проблеми, особистість викладача, його професійна діяльність, особливості його становлення, розвитку, самопізнання та самовдосконалення визначається об'єктивною актуальністю та є предметом наукових дискусій та пошуків. Однак, психолого-педагогічний аспект, а саме – синергія ролей, яка є функціональним результатом професійної діяльності викладача закладу вищої освіти залишається поза увагою вітчизняних та зарубіжних дослідників. Проблема синергії ролей викладача закладу вищої освіти частково стала предметом їхніх наукових розвідок, і визначається новизною та інноваційністю, потребує розширеного і детального вивчення, а перспективність здійснення дослідження в даному напрямі виявляється у можливості розробки як теоретичного аспекту – вироблення концептуальних підходів, системи діагностики та здійснення моніторингу), так і практичного – впровадження комплексу методичного супроводу, засобів та технічного забезпечення формування готовності викладача до синергії ролей в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої технічної освіти.

Отже, **об'єктом дослідження** в означеному контексті дослідження буде процес синергії ролей викладача в умовах професійної діяльності як фактор впливу на особистісний розвиток і професійне становлення та забезпечення якості вищої освіти у технічних закладах, а **предметом** – соціально-педагогічні, психологічні умови інформаційно-освітнього середовища закладу вищої технічної освіти.

Важливо також зазначити, що професійні ролі викладача, зокрема здатність викладача їх інтегрувати та синергувати забезпечує ефективність, динамічність та якість організації освітнього процесу викладачем в умовах відкритого інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти, сприяє оптимізації виконання професійних функцій в умовах гнучких психолого-педагогічних ситуацій, які виникають у процесі реалізації освітнього процесу тощо. Вирішення цих і багатьох інших проблем часто здійснюється неефективними засобами, що призводить до негативних наслідків. Найбільш поширеними серед них є: виникнення і переживання кризових періодів під час професійної діяльності (втрата професійної спрямованості, розчарування у професійному виборі або виборі конкретного місця роботи; переважання негативізму в оцінці життєвих обставин; переключення активності на другорядні аспекти життя; прийняття неадекватних способів вирішення професійних проблем; викривлення в системі життєвих цінностей; виникнення різного роду залежностей, а також перевтома та професійне вигорання, зниження рівнів фізичного і психічного здоров'я, здатності до саморегуляції, порушення міжособистісних відносин).

Особлива ситуація склалася в технічних ЗВО, зумовлювана недостатньою методико-психологічною компетентністю викладача, відсутністю педагогічного та психологічного супроводу процесів їхнього особистісного і професійного розвитку, недостатньою увагою до тенденцій колективотворення в групах і міжгрупових відносинах, неврахуванням індивідуальних особливостей викладачів у процесі здійснення професійної діяльності та виконання професійних обов'язків тощо. Не можна не враховувати й такий аспект, як включення викладачів у процеси впровадження різного роду педагогічних інновацій без достатньої уваги до психологічних наслідків такого експериментування та недостатньої методичної готовності організувати освітній процес в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої технічної освіти; не контрольованість обсягів навантаження, неврахування особливостей та обсягів наукової, методичної та організаційної діяльності викладача; виникнення нездорової конкуренції серед колег для підвищення рейтингів тощо. Зазначене детермінує виконання викладачем різних соціальних ролей, формує передумови для їх втілення, вимагає психологічної гнучкості та пластичності їхніх змін у процесі виконання різних функціональних ролей. У зазначеному контексті важливим є здатність викладача до їх синергії. Досвід засвідчує, що значну допомогу у справі підвищення якості особистісного і професійного розвитку викладачів в умовах конкретного технічного ЗВО може надати винахід психологічних резервів підвищення ефективності синергії ролей викладача в

інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої технічної освіти шляхом сприяння розвитку професійної компетентності та психологічної готовності викладача до здійснення ефективної організації освітнього процесу та втілення соціальних ролей відповідно до професійних функцій.

Сформульована мета, об'єкт та предмет дослідження, обґрунтування уможливають виокремлення таких пріоритетних його завдань:

1. Вивчити і проаналізувати досвід організації і діяльності служб психолого-методичної допомоги викладача у закладах вищої освіти.
2. Сформувати нормативну діагностичну базу для виявлення психологічних особливостей викладача, визначення спектру їхніх ролей і тенденцій професійного становлення під час професійної діяльності.
3. Провести пілотажні дослідження з метою визначення актуальної психолого-педагогічної проблематики в умовах технічного ЗВО.
4. На основі отриманих емпіричних даних визначити ключові напрями психолого-методичної допомоги викладачам під час професійної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО.
5. Визначити і експериментально апробувати організаційно-психологічні та педагогічні заходи і методичну базу надання психологічних та методичних впливів, спрямованих на забезпечення якісної синергії професійних ролей викладача задля створення якісного освітнього процесу та інформаційно-освітнього середовища ЗВО.

Структурно-організаційне дослідження буде проводитися за визначеною психолого-педагогічною програмою, яка міститиме такі три етапи:

I. Створення банку методик для визначення соціально-психологічних особливостей та індивідуальних потреб викладача: а) підбір і апробація методик; б) розробка комплексних діагностичних програм; в) розробка програм статистичної обробки отриманих емпіричних матеріалів; г) визначення основних інтерпретаційних схем реалізації номотетичного (загальні і групові тенденції) та ідеографічного (індивідуальні особливості респондентів) підходів. Розробка банку методик уможливить діагностику ролей, які виконує викладач (або майбутній викладач (магістр, аспірант)) у своїй професійній діяльності.

II. Проведення діагностики актуальних психолого-педагогічних проблем викладача, його ролей у процесі професійної діяльності: а) на рівні технічного закладу вищої освіти; б) на рівні окремих факультетів; в) на рівні академічної групи; г) на індивідуальному рівні; д) на основі лонгїт'юду для виявлення тенденцій змін, що відбуваються у процесі освітньої (для магістрів та аспірантів) та професійної педагогічної діяльності, під час перепідготовки та підвищення кваліфікації. Результатом реалізації цього етапу буде конкретизація ключових напрямів роботи викладача (магістра, аспіранта) з метою формування та розвитку їхньої професійної майстерності, подолання різних психологічних та методичних бар'єрів у професійній діяльності, що, в результаті, забезпечить розширення, інтеграцію та синергію спектру «ролей» у професійній діяльності в умовах закладу вищої освіти.

III. Розробка та апробація системи засобів педагогічного (дидактико-методичного) та психологічного впливу на викладача, що передбачатиме методичне та психологічне просвітництво, психологічне консультування і методичну корекцію виявлених негативних тенденцій у професійній діяльності викладачів. Результатом реалізації цього етапу буде визначення науково-методичної і організаційної бази для створення методико-психологічних центрів закладів вищої технічної освіти з організації прогресивного освітнього середовища викладачам з метою забезпечення якості вищої освіти на всіх освітніх рівнях.

Вихідними результатами започаткованого дослідження будуть: аналітичний огляд процесу професійної діяльності викладача в контексті інтегративного поєднання і взаємоузгодження системного; застосування діяльнісного й особистісного підходів щодо поглиблення наукових знань щодо психологічних факторів професійної діяльності; розширення і вдосконалення методичного інструментарію досліджень у галузі психології вищої школи; розроблення систем корекційних впливів, спрямованих на оптимізацію психологічного фактору професійної діяльності у вищій технічній школі.

Висновки. Отже, основна концепція дослідження полягає в тому, що своєчасне виявлення, усвідомлення викладачами різних функціональних обов'язків і ролей, важливості залучення їх до методичних і тренінгових заходів щодо усунення чинників, які деструктивно впливають на професійну активність і професійне становлення, буде сприяти поєднанню перспектив їх особистісного і професійного розвитку, підвищенню ефективності і результативності професійної діяльності та забезпечення якості організації освітнього процесу в умовах відкритого та динамічного інформаційно-освітнього середовища технічного ЗВО. *Перспективою подальших наукових розробок* даної проблеми вбачаємо у визначенні діагностики та виробленні критеріїв та показників синергії професійних ролей викладача закладу вищої технічної освіти в умовах інформаційно-освітнього простору.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Данилюк І. В., Власова, О. І., Ващенко, І. В. & others (2016). Досвід міждисциплінарного дослідження розвитку цілісної особистості в контексті соціальних змін. *Психологія і особистість*. 116-128. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/6532>
2. Ковтун О. (2018). Формування рефлексивної позиції майбутніх перекладачів у фаховій підготовці. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського. 3 (62), V. 1., 145-150. [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmdup_2018_3\(2\)_28](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmdup_2018_3(2)_28)
3. Лосєва Н. М. (2004). Самореалізація викладача: теоретичний аспект. ДонНУ. Донецьк.
4. Мамічева О. В. (2009). Теоретико-методологічні основи розвитку предметно-педагогічних здібностей викладачів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю : монографія. Слов'янськ.
5. Мельник Н. І. (2017). Теоретичні і методичні засади професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи. (Дис. доктора пед. наук). Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини. Умань.
6. Основні напрями реформування вітчизняної педагогічної освіти // *Наука і вища освіта в Україні: міра взаємодії* (2008). Київ, 19-20.
7. Савенкова Л. О. (2005). Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління. КНЕУ.
8. Сущенко Л. О. (2009). Стимулювання професійного самовдосконалення вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Університет менеджменту АПН України. Київ.
9. Тищенко В. М. (2006). Викладач вищої школи: феномен професії. Lviv. Сполом.
10. Шестакова Т. В. (2006). Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Інститут вищої освіти АПН України. Київ.
11. Kokarjeva A., & Gnatyuk, V., Smirnov, S., Aleksande, M., Kharlai, L., Bauyrzhan, M., (2019). Intelligent Method for CSIRT Performance Evaluation in Critical Information Infrastructure ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer Proceedings of the 15th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. Vol. II: Workshops Kherson, Ukraine, June 12-15, 2019, 716-728. http://ceur-ws.org/Vol-2393/paper_362.pdf
12. Luzik E. V., & Ladogubets, N.V. (2017). Systemic Synergistic Diagnosis of the Preparedness of Future Specialists in the Aviation INDUSTRY FOR Professional Activities. *The Advanced Science journal*. 5, 77-81. <http://advancedscience.org/2017/1/062-066.pdf>
13. Yahodzinskyi S., & Drotianko L. (2017). Information environment as the intercultural communication space. *SMART City*. Vol. 106, 1-6. <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/37430>

REFERENCES

1. Danyliuk I. V., Vlasova, O. I., Vashchenko, I. V. & others (2016). Dosvid mizhdystyplinarnoho doslidzhennia rozvytku tsilisnoi osobystosti v konteksti sotsialnykh zmin. *Psykhologhiia i osobystist*. 116-128. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/6532>
2. Kovtun, O. (2018). Formuvannia refleksyvnoi pozytsii maibutnykh perekkladachiv u fakhovii pidhotovtsi. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni nauky*. Mykolaiv: MNU im. V.O. Sukhomlynskoho. 3 (62), V. 1., 145-150. [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmdup_2018_3\(2\)_28/](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/opac/search.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvmdup_2018_3(2)_28/)
3. Losieva, N.M. (2004). Samorealizatsiia vykladacha: teoretychnyi aspekt. DonNU. Donetsk.
4. Mamicheva, O.V. (2009). Teoretyko-metodolohichni osnovy rozvytku predmetno-pedahohichnykh zdibnostei vykladachiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv humanitarnoho profiliu : monohrafiia / O.V. Mamicheva. – Sloviansk.

5. Melnyk, N.I. (2017). Teoretychni i metodychni zasady profesiinnoi pidhotovky doshkilnykh pedahohiv u krainakh Zakhidnoi Yevropy) dys. ... d-ra ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinnoi osvity»; 13.00.08 «Doshkilna pedahohika». Umansk. derzh. ped. un-t im. Pavla Tychyny. Uman. <https://core.ac.uk/download/pdf/127440586.pdf>
6. Osnovni napriamy reformuvannya vitchyznianoï pedahohichnoi osvity // Nauka i vyshcha osvita v Ukraini: mira vzaiemodii (2008). Kyiv, 19-20.
7. Savenkova, L.O. (2005). Profesiine spilkuвання maibutnikh vykladachiv yak ob'ekt psykholoho-pedahohichnoho upravlinnia. KNEU.
8. Sushchenko, L.O. (2009). Stymuliuvannya profesiinoho samovdoskonalennia vchyteliv pochatkovykh klasiv u systemi pislidyplomnoi osvity : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Universytet menezhmentu APN Ukrainy. Kyiv.
9. Tyshchenko, V.M. (2006). Vykladach vyshchoi shkoly: fenomen profesii. Lviv. Spolom.
10. Shestakova, T.V. (2006). Formuvannya hotovnosti maibutnikh pedahohiv do profesiinoho samovdoskonalennia : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Tetiana Vitaliivna Shestakova. Instytut vyshchoi osvity APN Ukrainy. Kyiv.
11. Kokarieva, A., & Gnatyuk, V. , Smirnov, S., Aleksande, M., Kharlai, L., Bauyrzhan, M., (2019). Intelligent Method for CSIRT Performance Evaluation in Critical Information Infrastructure ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer Proceedings of the 15th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. Vol. II: Workshops Kherson, Ukraine, June 12-15, 2019, 716-728. http://ceur-ws.org/Vol-2393/paper_362.pdf
12. Luzik, E.V., & Ladogubets, N.V. (2017). Systemic Synergistic Diagnosis of the Preparedness of Future Specialists in the Aviation INDUSTRY FOR Professional Activities. The Advanced Science journal. 5, 77-81. <http://advancedscience.org/2017/1/062-066.pdf>
13. Yahodzinskyi, S., & Drotianko L. (2017). Information environment as the intercultural communication space. SMART City. Vol. 106, 1-6. <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/37430>

E. Luzik, N. Melnyk

CONCEPT OF THE RESEARCH OF HIGH SCHOOL TEACHER' PROFESSIONAL ROLES SYNERGY IN THE CONDITIONS OF THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS INFORMATION AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Summary. The authors of the article substantiate and prospect the research professional roles synergy of modern teacher in the conditions of information and educational environment. It is determined that the synergy of the roles of the teacher will provide not only the efficiency and effectiveness of students' educational achievements, but also, first of all, contribute to the quality assurance of higher education in the national educational space. Among the priority tasks of research authors define: to study and analyze the experience of organization and activity of services of psychological and methodological help of the teacher at the institutions of higher education; to form a normative diagnostic base for revealing the psychological peculiarities of the teacher; determining the spectrum of their roles and tendencies of professional formation during professional activity; to conduct pilot studies in order to determine the actual psychological and pedagogical problems in the conditions of technical institutions of higher education, etc.

The authors propose the following stage of realization of the research's tasks: the creation of a bank of methods for determining the socio-psychological characteristics and individual needs of the teacher; diagnostics of actual psychological and pedagogical problems of the teacher, his roles in the process of professional activity; the development and approbation of the system of pedagogical (didactic-methodical) and psychological influence on the teacher, which will provide methodical and psychological education, psychological counseling and methodical correction of the revealed negative tendencies in the professional activity of teachers. The perspective directions of the research are the diagnostics and development of criteria and indicators of synergy of professional roles of the teacher of higher technical education institution in the conditions of information and educational space.

The results of the study are seen in the analytical review of the process of professional activity of the teacher in the context of integrative combination and mutual harmonization of the system; application of activity and personal approaches to deepening of scientific knowledge on psychological factors of professional activity; expanding and improving the methodological tools of research in the field of higher education psychology; development of systems of corrective influences aimed at optimization of the psychological factor of professional activity in higher technical school, etc.

Key words: *synergy; information and educational environment; professional training; professional activity.*